

րի ասելով, պատկանում է բնիկ թրքական ընկերության և սուլթանի հրամանով չհանձնուած էր թուրք ուխտաւորներին ձրիաբար հայրենիք փոխադրելու համար: Փոքր Ասիայի նաւահանգիստներում թուրքերով լցուեց այդ նաւը մինչև Տրապիզոն: Տրապիզոնից նաւում տեղաւորուեցան աւելի մեծ թուով ռուսահայաւաններ, որոնցից Գ. Պոլսում համարեա ոչ որ չիջաւ: Գարմիր ծովում արդէն ճանապարհորդներ թիւը չափ ու սահմանից անցնում էր: Այդ ճանապարհորդները ստիպուած էին անտանելի զրկանքների և նեղութիւնների դիմանալ: Ժամաւոր զգալի էր դառնում նաւի վրայ: Մարդիկ չէին կարողանում յազգեցնել իրենց ծարաւը ոչ թէ ջրի սակաւութեան թիւս պատճառով, այլ այն պատճառով, որ բազմութեան շատութիւնից անհնար էր շարժուել: Նեղութիւններից և զրկանքներից մեռածները մասին տեղական կարանայինում տեղեկութիւն չկայ: Ժամաւորաբար թուրքերի մեծ մասը Գովկասցիներ և Օնդրկասպեան երկրի բնակիչներն են: Նրանց մէջ կան յայտնի հարուստներ, որոնք ընծաներ էին տանում իրենց ընտանիքին և աղքատներ, որոնք յաջողութիւն գտնելու յուսով գնում էին Սեփակ: Թեոդոսիայում ճանապարհորդները ափ հանուեցան և 10 օրուան կարանայինի ենթարկուեցան: Թէև բոլորները նրանց մէջ նշանաւոր և վարակիչ հիւանդութեան նշաններ չգտան, բայց և այնպէս մինչև անգամ նրանց իրենք էլ աստահանութեան ենթարկուեցան:

ՍԵՋ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

2 ԱՍԿՈՒՄ, դիւղից (Ախալքալաքի գաւառ):—Յունիսի 14 ին Ախալքալաքից դէպի Ախալքալա տանող խճուղու վրայ աշխատող մշակներից երկու հոգի Գուր գետում լողալիս, խեղդուել են Մինազա անունով քրդական գիւղի մօտ, Ախալքալայի սահմանում: Յիշեալ խեղդողները գաւառին հայաբնակ Ախալքալայի գիւղից են: Երբ խեղդողների մէկի մարմինը մինչև այսօր չի գտնուած:

—Գաւառին միջանի գիւղերում կարմրուկ կոչուած հիւանդութիւնը տարածուած է երեսներին մէջ: Մինչև այսօր դեռ մեռելներ չեն եղել: Այցելելով Մօսկվա և Ալաթուան հայաբնակ գիւղերը ականատես եղանք, թէ ինչպէս կարմրուկից չարքաւում են բազմաթիւ երեխաներ և հասակաւորներ, անկողնում պահած, առանց որ

ժամերից յետոյ վերադարձնել քեզ քո երեսներին և վտահար կնիքը: Երբ վերադառնաւ սպաւում է ամօսնուա պիւճախութիւնը, դռների մէջ երեսում է զորանչիս գլուխը գիշերային արտասու վար մեծութեան չեպչիկով և ես լուռ եմ:

—Բարի Եւ: Տեսնում ես այդ աստիճանը ոչինչ չի պատահել:

—Երբ Վանիկա, կեցցեն զորանչի և նրա չեփիկը,—պոռաց քաղաքագլուխը:

—Իմ թանկագին կողակիցը աւելի գործնական է,—սկսեց քաղաքային դատաւորը: Նա սրտայայտ տեսարաններ չի սարքում և չի էլ մտածում, թէ ինչ է պատահում ինձ դրսում: Հանդիպում է նա ինձ շատ սիրալիր և միշտ հարցրնում է. նոր բան չի պատահել արդեօք: Ամեն ինչ կարգին է գնում, բայց երբ ճարգը հանգցնում եմ, նա սկսում է.

—Ի դէպ, բոլորովին մոռացել եմ քեզ ասել, որ Գաւառի խառնութիւնը նոր վերաբնակներ են ստացուած, պէտք է ինձ համար առնեմ մէկը, թէ չէ բոլորը կը ծախեն: Գիտես, սիրելիս, երեսները րի համար պէտք է նոր կօշիկներ առնել, Վանիան, Միշան և Գոլան բոլորի են մնացել: ասենք Սալինը կարելի է

հիցք բժշկական օգնութիւն ստանալու: Արդեօք մեր խեղճ գիւղացիները էլ չան պէտք է մնան առանց բժշկական օգնութեան...

ԱՆՈՒՄՈՒՄԻՑ.—Վերջապէս երկար ժամանակ սպասելուց յետոյ, կրկին տեսնելու ենք հայ ներկայացում: Ախալքալաքի հնայ թատերասերների խումբը պատրաստուած է ներկայացնել յունիսի 29 ին «Արշակ Երկրորդ» օգոստ Գ. Հ. Բ. Ընկերութեան տեղական ճիւղի Յունուկ հնք, որ Ախալքալաքի հնայ ժողովուրդը, գործի նպատակը հասկանալով, իւր ներկայութեամբ կը խորհարարի խմբին:

Գ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

Ամենայն հայոց Օ. Նարայպետին յանձնարարութեան համեմատ, Գրոն. Ժողովուրդ գեր-Ստեփանոս Գրոն. Վարդամ Արքեպիսկոպոս Մանկունի՝ առաջիկայ 1898 տարու իշխման Օրացոյցը պատրաստելով՝ ձեռագիրը յղած է Եջմիածնայ տպարանական ժողովին ի տպագրութիւն:

Այս առթիւ նորին Ս. Օծութիւնը Օրացոյցին եկեղեցական մասին նկատմամբ ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մալ կցած է, առանձին տեղեկագրով մը:

—Սահմանադրութեան վերաբնիչ յանձնախումբը երէկ (յունիսի 9-ին) նիստ բրաւ: Կրօն. Ժողովին ալ այսօր պիտի գումարուի:

—Տեղեկագրի Ե. Արքեպիսկոպոսի Հայ. Եկեղեցական պատմութիւնը վաղուց սպասած ըլլալով, թէ մայրաքաղաքիս, թէ գաւառացի վարժարաններին կողմէն քանիցս խնդրանքներ եղած լինելուն, միջանի փոքրիկ փոփոխութիւններով՝ նորէն տպագրութեան պիտի յանձնուի: Ս. Երուսաղէմայ տպարանական տեսչութեան: Սոյն կարեւոր գաւառական գիրքը՝ յաւաքուին է նմանօրինակ երկարութեանց մէջ, իւր ամփոփ դասակարգութեամբ ու դիւրութեամբ մատենագրական ոճով: Արդէն նորին սըրբազնութիւնը՝ իւր մէկ նոր երկարութեամբ գործը՝ յաւերժականութեան Գետոս Շաչեանի ընդարձակ կենսագրութիւնը—մօտեւս ի յոյս պիտի ընծայէ:

—Սնդիկական դեպատեստան Ս. Թարման Գ. Պօգ, յունիսի 9-ին Գատրիաքարան գալով շնորհակալութիւն յայտնեց Ս. Գատրիաքարին, որ իր կողմէ Գատ. Փոխարէնը Գարեթի Ե. վարդապետ և Բարկէն վարդապետը զրկած էր Թարապիտի Աղլ. մատուրը, Թա-

կարկառիկ տալ. երեսակային, խոհարարութեան խնդրում է, որ ուժեղ աւելանան, իսկ հիւրանոցի խառնուրդը լուրջին մաշուել է: Ի սէր Աստուծոյ, չմոռանաւ, հոգիս, որ վաղը քոյր Աննայի անուանակոչութեան օրն է: Սանտին խառնութիւնը նոր հիւանդի թաշկինակներ են ստացուած, դուրսը 7 ր. 50 կ. ալ, ինչ լաւ կրկին, եթէ գնենք: Քիչ էր մնում մոռանալ քեզ ասել, որ սուրճը և թէյը սպառուել է: Ես պատասխանում եմ, որ այս ընդպիտ այդ ծախսերի համար մօտաւելորդ փող չունիմ: Գինս ոչինչ չի պատասխանում և երկուսը միջոց լուռ պահած է մնում միութեան մէջ: Գարձ ժամանակից յետոյ զգում եմ, ինչպէս նա շոյում է քնքաղար մագերս և ճակատ և առում է, խորը արքաշիւղով:—Գիտես, սիրելիս, ինչ եմ մտածում: Ես մտածում եմ, որ դու շատ քաղաքաւոր կը լինէիր, եթէ ուրիշ կին ունենայիր, մի կին, որ կարողանար զարգացնել քեզ և սերը կապել քեզ ընտանիքիդ հետ: Այն ժամանակ դու չէիր ընկնել զրոյի զուարճութիւնների ետեւից, որոնք միշտ մարդու մեծ ծախսեր են պատճառում: չկործնես, աղանակս, որ ուղում եմ քեզ յաղորմանի: Ես հասկանում եմ,

զուհին յորեկանին առթիւ կատարուած գահաբաժան արթններուն ներկայ գտնուելու համար: Յունիսի 10-ին ալ Ս. Գատրիաքար Հայրը դիմաւորապէս կողմ եղած հրաւերի մը վրայ Թարապիտ Աղլ. դեպատեստանը երթալով իր շնորհաւորութիւնները յայտնեց Սըր Ֆիլիք Երբեքին, թաղութիւն յորեկանին առթիւ:

—Գետական նպատամատոյց ծանաժանագրով, հայ կարօտելոց բաշխուելու համար, առաջով 65,000 դրոշի գումար մը զրկած ըլլալով ի Գատրիաքարան, այս առթիւ՝ որոց առժամանակեայ խնամակալութեան տեղ. Ս. Գատրիաքար Հօր նախագահութեան ներքէ Գարօտելոց և որոց մնայուն յանձնագրով մը կազմուեցաւ:

—Վառնայի մէջ, մայիս 24 էն սկըսեալ, օր. Փրայզեր գաղթեցուցեր է հաց տալ թէ առողջ և թէ հիւանդ գաղթականաց, Այս որոշում նախապէս միայն առողջներուն համար է եղեր: հիւանդները դեռ ժամանակ մը պիտի շարունակեն եղեր նպաստ ստանալ: Բայց հայ մարդ մը խումբ մը հայ կիներ իր գլուխը ժողովելով, մեծ ցոյց մը կը կազմակերպէր: Փրայզերի տան առջև, Կրպանանին որ կամ իրենց ալ շարունակեն հաց տալ և կամ հիւանդներուն հաց տալ ալ գաղթեցնեն: Օրիորդին հասցէին ալ ամեն կարելի նախապէս կողմէն, այն օրիորդին որ զիրենք 7—8 ամիսներ է ի վեր կը կերակրէր: Ցոյցին առաջնորդ եղող մարդը՝ օրիորդին սպասարէն տպակուրելով կը ձգէ կը փախչի: օրիորդը ամբարին մէջ մօտեցնելով կազդարար է թէ շէք առաջուց իմաց տուած էր թէ Անգղիայէն նպաստ զաւր գաղթելու, և թէ պահանջել որ իրենց հետ մէկտեղ հիւանդներն ալ զրկուին սնունդէ, ոչ քրիստոնէութիւն է և ոչ ազգասիրութիւն: Ուստի կը կրպանին և ամբար կըցրուեն: այս միջոցին մէկ քանի կիներ մինչև իսկ կը փորձեն օր. Փրայզերի վրայ յարձակիլ, բայց քանակաւոր կարգիւններ: Դէպքին հանդիսատես եղող Գուլիաքարն ալ իմաստով դիտողութիւններ կընեն:

«Ինչ կուզեն օրիորդէն, ան էր որ զիրենք հոս բերաւ: Դժ խոստացաւ իրենց մինչև վերջը հաց տալ: Գատրիաքարանէն 40 փարայի նպաստ մը կըցան ընդունիլ ցարդ: Դրան փոխ տուող մը անգամ այսպիսի ծանր խօսքեր չհամարձակիր ուղղել պարտականին, ուր մնաց բարեբարներու ներկայացուցիչ մը, և այն ալ օրիորդի մը: Բաղադարարէ հիւանդանոց երթալով կը յայտարարէ թէ, եթէ անգամ մալ այսպիսի

որ քեզ գուարճանալ և հարկաւոր, բայց մեր երեսները մեծանում են, սկսում են խորհիլ և նայելով իրենց պատառտուած կօշիկներին... Ախ, հոգիս, ինչպէս ծանր և անտանելի է կենեքը...

—Քո կինը կենացը կարից նրա խօսքը քաղաքագլուխը,—միայն ափսոս որ նա ֆինանսների միջոցով չէ. նրան անչուտ կը յաջողուէր ռախտագի անդամներից փող գլխի: Գատրիաքարան, ինչ է ասում քո կինը, շարունակեց անողոր ամուրին գիմելով իւր հարեաններից մէկին:

—Հատ վատ է լինում, պարոններ, իմ կինն ոչինչ չի խօսում,—սկսեց քաղաքագլուխը հարեանը: Իմ տան պատահանների տակով անցնելիս, տեսնում եմ ճարգ ննջաբանում և իմ կինը գլուխը պատահանի տակ: Ես այն նա չի կատարում, որ ես տեսնում եմ իրեն: Դանդաղ ննջաբան ճարգը հանգրգիւնում և հրեշտակային ձայնով ասում է ինձ: Երեկ երէկ վաղ ես տուն դարձել, ես այնպէս խոր քնած էի, որ չէի լսեցի քո գալը: Նա կարծում է, որ դրանով դուր է գալիս իմ աչքին, մինչ

տեղադրութիւն մը հանեն, անմիջապէս շարունակ պիտի դնէ և Գոլիս պիտի զրկէ զիրենք: Ցոյցին հետեւանք կը լինի այն, որ Աղլ. հիւպատոսը քանի մը օր յետոյ անձամբ հիւանդանոց երթալով, կը յայտարարէ պաշտօնապէս, թէ մայիս 24 էն սկսեալ թէ առողջներուն և թէ հիւանդներուն նպաստը միանգամայն զաղրած է:

—Ռուստուգի Տ. Անող քահանայն, որուն երէցկիւնը վերջիւս վախճանած էր, գաղթականաց համար նպաստ հաւաքելու երթալով ի Գուրէշ, 15,000 Ֆրանք գումարով հարուստ աղջիկ մը կըցանէ հոն և կորչէ երկրորդ անգամ ամուսնանալ: հետեւաբար կը թողու քահանայութիւնը, 17 տարի քահանայազործել յետոյ:

—Ծանօթ բարեւոյտ անգլուհի Տիկին Ալէն մայիս 26 ին այցելել է Զմիւռնիոյ Հոփսիսմեան վարժարան, Մանկապարտէզ, Որբանոց, ինչպէս և Օմիւրիկացոց: Դպրոց-Որբանոցն և այլ հաստատութիւններ, և ամէն տեղ սիրալիր ընդունելութիւն գտեր է: Տիկին Ալէն նոյն օրը միկներ է դէպ ի Լոնտոն:

—Մոյզ գաւառին մէջ աղքատութիւնը ծայր աստիճանի հասած և մինչև իսկ եօթ անունէ երեք փոքրիկ աղջիկներ մեռած ըլլալով, Գատրիաքարանէն գումար մը զրկուեցաւ հոգալու համար ամենէն կարօտեալները:

—Նիկոմիդիոյ Ս. Առաջնորդը Գուրտակէն կացած է, հոն ծագած դպրոցական ու հաշուական վէճը կարգադրելու համար: Այն հայ երիտասարդներն, որք բանտարկուած էին, Ս. Առաջնորդին ժամանման օրն իսկ ազատ քաղաքացիութիւն, իրեն հետ ցնծութեամբ գլուխ հասան: Ելլովի կառավարութիւնը գործը արդարութեամբ քննելով հասկցած էր թէ այդ երիտասարդ յանցանք չունին:

—Իգմիրի մէջ, օրիորդը Արտեակ Գաւառեան, Մարկիս Գէրլէտ, Սաթիկի Ըրլիքէր. Ոսկի Գաւառեան և Մարկիս Գաւառեան, աշակցութեամբ Տիկին Բոզին Գաւառեան, ի նպաստ կարօտելոց վիճակահանութիւն մը կազմակերպել են, որ տեղի ունեցեր է մայիս 11 ին Ս. Մեսրոպեան վարժարանի պարտիզին մէջ, նախագահութեամբ Առաջնորդ Ս. Հօր: Արդիւնքը բաւական գահացուցիչ եղեր է:

—Երկրպագու նախարարաց խորհրդի որոշմամբ, Խորվիլէ շոգնաւային վարչութիւնը ձի ի Գոլիս պիտի փոխադրէ այն հայ գաղթականներն, որոնք իրենց տեղը դառնալ կը փափաքին:

Գետ ես ինձ բոլորովին ամօթահար եմ զգում: Հետեւալ ամբողջ օրը նա օտնեքի ծայրերով է ման գալիս և երեսներին ու ծառաներին պատուիրում է աղմուկ չհանել: Ճաշին իմ սիրած կերակուրն է պարսպապուր, իսկ երես կոյնան նստում է դաշնամուրի մօտ և երգում է իմ սիրած եղանակները, և ամեն անգամ գունատուում է, երբ ես փորձում եմ դուրս գալ սենեակից, բայց երբէք ինձ չի խնդրում իրեն մօտ մընալ:

—Դա ինչ խայտառակութիւն է, մըմաջ մայիսը Սվանթերգը, միթէ մենք ազատ մարդիկ չենք, թէ և ամուսնացած: Ես մտնում եմ, դուրս եմ գալիս, երբ ջէֆա տալիս է, և իմ Յուլիան երբէք զէմը չի խժռուում ինձ վրայ: Նրանից միայն լուռ եմ:—Բարեւ, ինչպէս անցկացրիք երեկոն: Ես ուրիշ ոչ մի խօսք: Հատ անգամ ինքն է խնդրում ինձ զընալ ուրախ ժամանակ անցկացնել, և նա լաւ է հասկանում, որ ես օրում եմ թէֆ անել: Յուլիան բաւի բուն մտքով կատարեալ կին է. ես սրտանց շնորհակալ եմ նրանից: Այս ըստիս ես տուն կըգնամ:

Եւ, ճշմարիտ, մայիսը ամենից վաղ հնուացաւ. ներկայ եղողները նախան

—Հարթուն՝ եղիպտոսէ մայրաքաղաք. քո դարձան կարգ մը Հայ գաղթականք ամուրի թէ ընտանեօք:

—Կեսարիոյ Թալա գիւղաքաղաքին մէջ եւ Միսիոնարաց ձեռքով բրաւեոց մը հաստատուել է, ուր հաւաքուել են 38 մանչ և 24 աղջիկ հայ որբեր Կեսարիայէն և շրջակայ գիւղերէն:

—Ռուսումն. Խորհուրդը ցաւօք նկատելով որ մայրաքաղաքիս գրեթէ բոլոր աղք. վարժարանաց մէջ Հայ լիզուրի աւանդման համար հարկ եղած խնամքը չտարուիլ, պաշտօն յանձնեց իւր անդամներէն Յակոբ Գուրգէն էֆէնտի, յատկապէս այցելել ընդ այդ վարժարաններն և հայ լիզուրի ուսման մասին ի մօտոյ քննութիւններ կատարելով, պէտք եղած հրահանգները տալ ուսուցչաց և միանգամայն պարբերական այցելութեամբ հսկիլ հրահանգաց ճշտութեամբ արդեւութեան, ըստ պահանջման Գաղմական Գանձաղլի:

ԽՆՈՒՍԻ ՆՃԱՆԻՒՐ ՍՐԲՈՎԱՅԵՐԸ

Եթէ մենք ցանկութիւն ունենայինք ուսումնասիրելու մեր խառնեց ճաշակը գէպի գեղարուեստը, մեր համեմատ կարծիքով, այդ նպատակին հասնելու համար ոչ մի գրական ապացոյց չի կարող մեզ պարտաւոր տալ այդ ճաշակի մասին, եթէ ոչ այդ գեղեցկատեսիլ և դիմիւր վայրերը, որտեղ գտնուած են նրանց սրբերի գերեզմանները: Իւրաքանչիւր այցելող, եթէ նրա ճաշակը զարգացած է գէպի բնութիւնն գեղեցկութիւնը, անկասկած, չի կարող օտաւասարութեամբ նայիլ այն գեղեցիկ անկիւնների վրայ, որտեղ զետեղուած են սրբերի գերեզմանները:

Խնուսի զիւրաւոր սրբավայրերից մէկն է Վառապազն մանկուճքը կամ Վառապազն սկուճքը:

Այստեղ հարկաւոր եմ համարում փակագծերի մէջ առաջ բերել Խորթ գիւղի բնական դիրքը և բնակիչների մասին մի քանի տեղեկութիւններ: Խորթ գիւղը շինուած է Սպիտակ լեռան ստորոտում, որը հիւսիսային կողմից բաժանուած է Թաղմանը—Խնուսից և ձգուած է արևմուտքից դէպի աւելի: Գիւղի առաջը ձգւում է բաւականին ընդարձակ հարթ տարածութիւն, որը զարգացուած է գեղեցիկ մարգագետիններով և փոքրիկ բլուրներով, որոնք առանձին գեղեցկութիւն են տալիս տարածութեանը: Գիւղը բաղկացած է մօտ 40 տնից: Խորթ գիւղը իւր բնական դիրքի և յարմարութեան

ձեցին նրան, բացի քաղաքագլխից, որը քիչ տակին փնթիւնեցաւ:—Եթէ ես ամուսնացած լինէի իմ այնպիսի կատարեալ կնոջ, ինչպիսին որ մայիսի կինը է, ես վաղուց տուն գնացած կը լինէի, տեսնելու համար, թէ ո՞ր է նրան միութեամբ, երբ ես այստեղ նստած, ժամանակ եմ անցկացնում: Ի վերջոյ քաղաքագլուխը սկսեց աւելի ևս պարծենալ իւր ազատութեամբ և անկախութեամբ, որը սակայն արգել չեղաւ նրան, երեք ամսից յետոյ, պատկուել մէկի վրայ, որը, երբ նա ուշ էր տուն վերադառնում, կողպում էր բանալիքով ննջաբանի դուռը, վաղորօք գոնելի մօտ դնելով բարձ, հողաթափեր, վերմակ և խորհուրդներ զիւր բարի քրիստոնէայ ամուսնուհին: Հետեւալ առաւօտեան խորհարարուհին (որ Փրկութեան Բանակին էր պատկանում), սենեակը հաւաքելիս տեսնում էր հայածուած, անպատուած ամուսնուն գահաւորակի վրայ քնած, ուր նա, բարեւ ելած ասում էր, որ ամբողջ գիշերը աղօթում էր նրա հոգու փրկութեան համար:

Ողբերգ Ծառուրեան:

[illegible]

առել արդեօք մին, թէ ինչ մեծ կա-
րեալութիւն ունէր երազական մեծ ըն-
տանիքի այդ նոր անդամի գրութիւնը:
Տօնին նրան արդեօք բաղադրութեան
գայ երաշխաւորող կառավարութեան
յարմար եղանակ: Դժբաղդարաւ, ոչ:
Հովանաւորող պետութիւնները, Յու-
նաստանին տալով Օտտոն թագաւորին,
մի 17 տարեկան պատանի, և նոր պե-
տութեան համար 60 միլիօնի փոխա-
ռութեան երաշխաւոր կանգնելով, կար-
ծում էին, թէ զրանով էլ վերջացել էին
իրենց պարտաւորութիւնները իրենց օր-
դգրի նկատմամբ:

«Այս հենց այս բանումն է կայանում
հովանաւորող երեք մեծ պետութիւն-
ների գլխաւոր սխալմունքը. ընդամին
նրանցից երկուսը, Փրանսիան և Անգ-
լիան, որոնք հետեւում էին կառավարու-
թեան սահմանադրական եղանակին և
ուստի կարծում էին, թէ իրենց ուժիմն
է ամենաբարեկամող բոլոր եղանակից,
ամենից առաջ աշխատեցին ամենաբար-
բարոս բռնապետութեան տակից հենց
նոր դուրս եկած Յունաստանին պար-
լամենտարիզմի բարեքննելը շնորհնել:

«Ռուսիան էր միայն, որ թափանցեց
իրերի դրութեան մէջ և նրա շնորհիւ
էր միայն, որ յունաց առաջին թագա-
ւորը բազմեց Պերիկլէսի և սոփիստնե-
րի քաղաքում հիմնադրած դասի վրայ,
առանց սահմանադրութիւնից de facto
կաշկանդուած լինելու, բայց պաշ-
տօնապէս խոստանալով, որ հին հու-
ստանների յետնորդներին ժամանակով
միջոց կըտայ ճաշակելու ամբիօնի բո-
լոր հրապարակը:

«Այս առաջին սխալից ծագեց մի ու-
րիշ սխալ, բայց այս անգամ նոյնիսկ
յայնքի կողմից: Հասկանալով ոչ կա-
ռավարութեան սահմանադրական եղա-
նակի նշանակութիւնը, ոչ ազատ ազ-
գի պարտաւորութիւնները ղէպի եւրո-
պական մեծ ընտանիքը, որի անգամն
էին դարձել իրենք, յայնքը իբրեւ հ-
տեից միջոցի յեղափոխութիւններ սար-
քեցին, որոնցից առաջինը, ամենաճ-
բարին, զոր տուեց ժամանակակից յոյ-
նիքից ամենանշանաւոր մարդուն—Գա-
լատիստիքի յունաց հասարակապետու-
թեան նախագահի կեանքը, իսկ այդ
հասարակապետութիւնը զանգեցեց ա-
րեց Օտտոն թագաւորին:

«Յունաց առաջին թագաւորի զահր-
կեց լինելուց յետոյ, թեաքովու պետու-
թիւնները, իրեք երեքստարդ, կատաղի
ժողովրդի ամենաօրինակելի խնամա-
կալներ, տուին նրան նոր թագաւոր,
որը նոյնքան պատանի և նոյնքան ան-
փորձ էր, որքան և Օտտոն թագաւորը
զոր բարձրանալիս:

«Եկողը թագաւորը բնակութիւն հաս-
տատելով իւր նոր հայրենիքում, ամե-
նաջնիւր յայնք էր տաժում իւր ժողո-
վուրդն երջանիկ դարձնելու:

«Դժբաղդարաւ, հենց որ Աթէնք հա-
սու, նա հարկադրուած էր երգում տալ
ազգային ժողովի պատրաստած սահմա-
նադրութեանը, մի սահմանադրութիւն,
որի ծայրայեղ աւանդաբարական ձեզ-
տումները բոլորովին չէին համապա-
տասխանում Օտտոնի թագաւորութեան
ժամանակ յեղափոխութիւնների սովոր
և անկատարի կերպով ղէպի անիշխա-
նութիւն գնացող ժողովրդի պահանջ-
ներին:

«Յունաստանի գլխաւոր դժբաղդա-
թիւնը կայանում է նրանում, որ թա-
գաւորութեան կառավարող սահմա-
նադրութիւնն է: Ամեն բան, մինչև
անգամ նրա տեղի գահին՝ զանապա-
նի իրենց ձեռքին ունեցող և թա-
գաւորին «εὐτοξ» կըրգական իրաւունք
տուող պատգամաւորների օլիգարխիա-
կան ամենակարողութեան վրայ հիմ-
նուած այդ սահմանադրութիւնը խե-
ղօք, փառաւոր ազգը դարձրել է մի ժո-
ղովուրդ, որ կառավարում է ամենա-

քստմեղի կերպով և որը ամենափոքի-
ն պատգամաւորի սուրուն է դարձել:
«Յունաստանի միակ փրկութիւնը
սահմանադրութեան հիմնական վերա-
բերման իրեր կըլինէր: Գէտք է բարձ-
րացնել արքայական արժանապատու-
թեան վարկը, պէտք է թագաւորին
զարձնել ընդհանուր յարգանքը վայե-
լող և իրական ոյժ ներկայացնող մի
հեղինակութիւն, և յետոյ սահմանա-
փակել բունակալ պատգամաւորների
թիւը:

«Գէտք է արգելել պատգամաւորնե-
րի միջամտութիւնը վարչական և զի-
նուորական պաշտօնեաներ նշանակելիս,
վերջիններս ենթարկելով թագաւորի
անմիջական իրաւասութեանը, և վար-
չութիւնն ստեղծել ապակեղանացման
հողի վրայ: Այս է ընդհանուր գծերով
այն ծրագիրը, որին պէտք է հետեւի
Յունաստանը, որին վերածնութիւնը
ժպտում էր մարդկութեան այս դարու
առաջին քառորդին: Վերջացնել իւր
գոյութիւնը այնպէս, ինչպէս որ վեր-
ջացրեց Լեհաստանը, ցաւալի է»:

ՔՈՂԱՔՈՂԱՆ ԼՈՒՐԻՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. «Memor. Diplom.»-ի
ասելով մօտ օրերս պէտք է տեղի ունե-
նայ մի նոր փորձ Վիլհելմ II կայսրին
իշխան Բիսմարկի հետ հաշտեցնելու հա-
մար: Այս անգամ, ըստ երեւոյթի, հաշ-
տութեան ցանկութիւն է արտայայտել
ինքը կայսրը, որը մօտիկ օրերում այդ
առթիւ խորհրդակցութիւն էր ունեցել
Բադէնի մեծ հերցոգի հետ (մեծ հեր-
ցոգը կայսրը ամուսնու քեռին է): Մեծ
հերցոգը, որ խորհրդակցութիւնից ան-
միջապէս յետոյ, այցելութեան է գնացել
Փրիքսթիսթրուէ (Բիսմարկի կացարանը),
պէտք է հաշտութեան միջնորդ լինի:
Մեծ հերցոգը Բիսմարկի բարեկամն
էր և և միևնոյն ժամանակ մեծ հե-
ղինակութիւն ունի կայսրը վրայ: Հաշ-
տութեան այս նոր փորձը, ինչպէս ա-
սում են, առաջ է եկել քաղաքական
պատճառներից. իշխան Բիսմարկի ռուս-
գերմանական պայմանների մասին ա-
րած մեղակցութիւնը, որպէս թէ, զրդել
են կայսրին մտածել հաշտութեան
մասին:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ր Ն Ե Ր

ԳԵՏԵՐԱՌԻՐԳ, 25 յուլիս:—Յունիսի
24-ին երեկոյեան, Օրիմի թագաւորը
պրինցների և չքամիւրի հետ ճանապար-
հուց Մոսկուա: Մասկուայում թագա-
ւորը մնալու է երեք օր: Մոսկուա են
գնալու նմանապէս Սիւմի կրկու պրինց-
ները:

Յունիսի 24-ին մեծ իշխանուհի Մա-
րիա Գալսինյան մեծ իշխան Բորիս Վա-
դիմիրովիչի հետ «Ազիա» նաւով օդե-
րուց Մոսկուայ:

Գ. ՊԱՆԻՍ. — Բէկ գեապանների առա-
ջարկութեանը Դանտուապատասխանը
բոլորովին բարարաւ չէ և յիշող Գեօզը
շարունակում է փորձեր անել սահմա-
նագիծը մինչև Սալաբրիա անցկացնե-
լու համար, բայց և այնպէս հաշտու-
թեան պայմանները քանդելու փորձե-
րութեամբ ամեն երկիւղ անհիմն է:

ԳՐԻՆԶ. — Պատգամաւորների ժողով-
նախագահի ճանապարհորդութեան հա-
մար անելիք փոխառութեան խնդիրը
ընդունուած է ձայների մեծամասնու-
թեամբ: Ձեռք ծափահարութիւններով
ընդունուեցաւ հանոտոյի զեկուցման այն
մասը, որտեղ նա խօսում էր ռուսաց
Գալսիի ողորմած հրաւերի մասին:

ԳՐԻՆԶ. — Մենաւ. — Մեկուն զեկուցմանում
է նախագահ Փորի Ռուսիա ուղեորուելու
առթիւ անելիք փոխառութեան մասին:
Որոշուած է ծրագրի ընկնութիւնը չըլել
տաճկել, այլ անմիջապէս ձեռնարկել:

հակաճառութիւնների Լարէնտիսի կար-
ծում է, թէ առաջարկուած գումարը
բաւական չէ, ուստի խնդրում է, որ յի-
շած ճանապարհորդութեան համար յատ-
կացնուի մի միլիօն: Հանոտոն հակա-
նակում է այսպէս: «Փրանսիան ռուսաց
Գալսիի դիմադրեց արժանաւայել կեր-
պով և հանրապետութեան նախագահն
էլ կարող է արժանաւայել կերպով
ուղեորուել Ռուսիա» (Ծափահարութիւն-
ներ): Լարէնտի առաջարկութիւնը մեք-
ժուած է: Փոխառութեան խնդիրը ըն-
դունուած է միաձայն:

ԳՄՈՒՆԴԷՆ. — Յունիսի 24 ի. Փրանց-
նեօնի կայսրը ժամանեց տեղա՝ Դանիայի
թագաւորին այցելելու համար:

ՆՈՐ ԴԱՐ-Ի ՊՈՏՈՒՆՆԵՐ

ԴՈՒՂԷՐ. պ. Ա. Ա. ին. Վերջապէս
ձեռ ձայնը լսեցինք, իմացանք թէ որ-
տեղ էք: Սպասում ենք նամակների:

ԲՈՑՈՒ. Գոչնակին: Գանգատուելը
դիւրին է, ամենքին գոհացնելը շատ
դժուար: Զատ բան կասեն, լսեցէք, իսկ
եղբայրացութիւն անելուց առաջ եկէք
Թիֆլիս և խմբագրատանը մի քանի օր
մնացէք: Երբ մի թղթակցութիւն կամ
յօդուած չի լոյս տեսնում, այդ մասին
թղթակցը ուրիշների մօտ գանգա-
տուելուց առաջ պարտաւոր է խմբա-
գրութեանը դիմելու և պատճառներն
իմանալու:

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԻՐ ՍՊԱՆԻՐԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ ՈՒ

ԱՆԿԻՐԱՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ

Մարդատար № 1 գնացքը դուրս է
գալիս Բազուից ղէպի Թիֆլիս օրուայ
4 ժամ և 1 րոպ. Թիֆլիս է հասնում
առաւօտեան 8 ժամ 30 րոպ. Դուրս է
նում Թիֆլիսից ղէպի Բաթում առա-
ւօտեան 9 ժամ և 15 րոպ. Բաթում է
հասնում երեկոյեան 8 ժամ և 48 րոպ.

Մարդատար № 9 գնացքը դուրս է
գալիս Բազուից ղէպի Թիֆլիս գիշերուայ
12 ժամ և 6 րոպ. Թիֆլիս է հասնում
երեկոյեան 7 ժամ և 10 րոպ. Դուրս է
գնում Թիֆլիսից ղէպի Բաթում երե-
կոյեան 7 ժամ 55 րոպ. Բաթում է
հասնում առաւօտեան 8 ժամ 45 րոպ.

Մարդատար № 2 գնացքը դուրս է
գալիս Բաթումից ղէպի Թիֆլիս առա-
ւօտեան 7 ժամ 45 րոպ. Թիֆլիս է
հասնում երեկոյեան 8 ժամ 34 րոպ.:
Թիֆլիսից ղէպի Բազու է դուրս գնում
երեկոյեան 9 ժամ 34 րոպ. և Բազու է
հասնում օրուայ 1 ժամ 2 րոպ.:

Մարդատար № 4 գնացքը Բաթումից
դուրս է գալիս ղէպի Թիֆլիս երեկո-
յեան 8 ժամ 35 րոպ. Թիֆլիս է հա-
սնում առաւօտեան 9 ժամ 11 րոպ.:
Թիֆլիսից դուրս է գալիս ղէպի Բազու
առաւօտեան 11 ժամին և Բազու է
հասնում առաւօտեան 6 ժամին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ШОКОЛАДЪ
Совершенно
БЕЗЪ ВСЯКИХъ
ПРИМЪСЕЙ
Избѣгать поддѣлокъ
С.С.ИУ.К.
МОСКВА.

(M.) 52 - 26

ԿԱՊՍՒԼԵՆԵ
ԳՐԻՍՈՒ ԼՆԿ. ՄԱՍԻԿՈՑԻ
(Capsules au Matico)
Դեղագործները Գորիզում. — Թոյլատրուած
Ռուսիայում.
Այս կապսուլները պատրաս-
տուած են Մատիկոյի և Գո-
պայ բալզամիէստէնցիայից:
Նրանք գտնուած են սոսնձի
մաշկի մէջ, ուստի ոչ վատ
համ ունին, ոչ հոտ:
Հասանելի Ռուսիայի գլխ. դեղատներում.
(M.) №27625. 11 - 11 (M.) 51824 21 - 1

АЛЬДЕХИДЪ ВЛАДИО
КРЕМЪ
ГЛАВНЫ СМЛАДЪ СЪ МОСКВЪ
Масля Флан. 50 п.
Сам. Флан. 1 р.
МОЖНО ПОЛУЧАТЬ ВЕЗДЪ.
21 - 1

Ս ալիանի հայոց բահանային օլիկիտ համար, մի ընդունակ ՏԻ
ԲԱՅԱՆ Է ՀԱՐԿԱՆՈՐ որը՝ բացի այն արդիւնքներից, որ ա-
վորարար պիտի ստանայ ժողովրդից օրինակատարութիւնների ժամ-
նակ, իւրաքանչիւր ամսի վերջին էլ կրտստնայ և մի որոշ ուժիկ, միայն
թէ տիրացուն պիտի լինի յաջող ձայնի տէր, և ձայնագրադէտ:
Արդիւնքի և ուժիկի բանակութիւնն ու պայմաններն կանխապէս
իմանալու համար, ցանկացողը կարող է զրաւորապէս դիմել մեր ծխա-
տէր Միլիտի բահանայ Մալիեանցին և կա՛ր ուղղալի տողերին գրողին
Սալիան:
3 - 1 Յովհաննէս Իւզրաշեանց:

Հ Ա Ր Կ Ա Ւ Ո Ր Է Ո Ւ Ս ՈՒ Ց Ի 2
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ

Վարձատրութիւնն առաջին կողարով և ապրուստի՝ ամենայն յարմարու-
թիւն,— ընտելարան, ուտելիք, վառելիք, լոյս, կուսնայ և ուրիշ առա-
ւանքից գասեր: Ցանկացողներից խնդրում է յայտնել իրենց ծառա-
յութեան տեղն ու աւանդած առարկաները: Դիմել՝ Ի. Խաչիչեանի և
настоятелю Кресто-Воздвиженскаго монастыря, архимандриту Муше.
5 - 4

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Ց Ո Ս Ն Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Գ Ց Ր Ի

Աւտարական Կուրսերի նպատակն է, մասնադիտական աւտարական
կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական հա-
նապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւտարական ստանում են ատես-
տատներ:

Աւանդելի առարկաները սրանք են.— 1) Աւտարական Տնտեսութիւն
2) Աւտարական Թուարանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնա-
կի և բանալային), 4) Թուարանութիւն համարիչի վրայ, 5) Աւտարական
թղթակցութիւն 6) Աւտարական և մուրհակի կանոնագրութիւն և 7)
Գեղարարութիւն, (լատ ձեռքի—почеркъ ուղղիւր):

Աւտում սկսուելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնները,
սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը և
երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնուի բնակարանում, Սոլ-
լակում, Ալեքսանդր Փրիքսթիսթի տանը, № 9, Սերգիևսկայա և Նալո-
նայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստա-
նալ 2 ՐԻՈՂԵՍՈ կըր. Ծովախոյնների բանկային գրասենեակում և
կուրսեր հիմնուի բնակարանում: Օտարապալաքացիները դիմում են կուր-
սեր հիմնողին. — въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

(789) 25 - 3

Կ Ե Ն Դ Ե Ն Ի Լ ՈՒ Ս Ա Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր
Գ Ո Յ Գ Ո Ւ Ո Ղ Գ Ո Ր Ժ Ի Ք Ն Ե Ր Ի
Մ Ե Ծ Պ Ա Հ Ե Ս Տ

Հինգ նոր ծախու են հանուած և կան պահեստի մէջ
ԼԻԻՄԵՐԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ՍԻՆԵՄԱՏՈԳՐԱՖԵՐ

Պահեստի մէջ գտնուած բոլոր դարձիւրները կարող են ցոյց տրուել վոր-
ծելիս: ԼԻԻՄԵՐԻ իսկական ՖՈՒՈԴՐԱՓՈՐՄԵՐ և Ա-
ՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԳՐԱՓՈԳՐԱՆԵՐԻ պահեստ: Մեծ բա-
նակութեամբ ԵՐԿՈՒՆԵՆ և ՕՐԿԵՍՏՐԻ պլանները:
Լուսանկարական պարագաների ամենամեծ պահեստներ ամբողջ Ռուսիայում

Ֆ. ԵՕԽԻՄ Ե Ի ԸՆԿ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
Невскій, № 3.
(M.) № 70830.
МОСКВА
Театральный проездъ
Д. Художихъ.
3 - 2